

**JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA KUMALIZA ELIMU YA MSINGI**

01

KISWAHILI

Muda: Saa 1:30

Jumatano, 19 Septemba 2012 mchana

Maelekezo

1. Karatasi hii ina sehemu A, B, C, D na E zenye maswali **hamsini (50)**.
2. Jibu maswali **yote** katika kila sehemu.
3. Soma maelekezo yote yaliyoko katika **karatasi maalum (OMR)** ya kujibia na kujaza taarifa zote.
4. Andika **Namba yako ya Mtihani** kisha **weka kivuli** kwenye **tarakimu** za namba hiyo mahali panapohusika kwenye karatasi yako ya kujibia.
5. **Weka kivuli** katika herufi ya jibu sahihi kwa kila swali katika karatasi yako ya kujibia uliyopewa, kwa mfano kama jibu sahihi ni A weka kivuli kama ifuatavyo:

EA	EB	EC	ED	EE
---------------	----	----	----	----
6. Ukigundua kuwa herufi uliyowekea kivuli **si jibu sahihi** futa kivuli hicho kwa umakini kwa kutumia **kifutio safi** kabla ya kuweka kivuli katika herufi mpya.
7. Tumia penseli ya **HB** tu.
8. Simu za mkononi **haziruhusiwi** ndani ya chumba cha mtihani.

Katika swali la 1 - 20 weka kivuli katika herufi ya jibu lililo sahihi katika karatasi yako ya kujibia.

1. Katika maneno yafuatayo ni lipi ambalo ni nomino dhahania?
A Unakuja B Umeenea C Utalima D Uelewa E Ulisoma.
2. Wingi wa neno "paka" ni upi?
A Mipaka B Paka C Mapaka D Vipaka E Wapaka.
3. "Akiondoka Sulubu kazi zote zitalala." Neno "sulubu" ni la aina ipi?
A Kielezi B Kivumishi C Kiwakilishi D Nomino E Kiunganishi.
4. "Ili tuendeleo _____ kufanya kazi kwa bidii." Neno lipi limekosekana kukamilisha sentensi hiyo?
A ni budi B hatuna budi C tuna budi
D kuna budi E hapana budi.
5. "Mvua ilinyesha jana usiku kucha." Katika sentensi hiyo kikundi kielezi ni kipi?
A Mvua ilinyesha jana B Usiku kucha C Ilinyesha jana
D Mvua ilinyesha E Jana usiku kucha.
6. "Baba alilimiwa shamba." Sentensi hii ipo katika kauli gani?
A Kutenda B Kutendewa C Kutendwa D Kutendeka E Kutendea.
7. "Adili alikuwa anaimba tangu ujana wake." Neno "alikuwa" ni aina gani ya kitenzi?
A Kisaidizi B Jina C Kishirikishi D Kitegemezi E Kikuu.
8. "Mchungaji alivaa suti maridadi sana." Katika sentensi hii neno lipi limetumika kama kivumishi?
A Suti B Alivaa C Maridadi D Mchungaji E Sana.
9. Kitenzi "anapigwa" kipo katika kauli gani?
A Kutenda B Kutendewa C Kutendwa D Kutendeka E Kutendesha.
10. Kisawe cha neno "bahati" ni kipi kati ya maneno yafuatayo?
A Tunu B Sudi C Shani D Hiba E Hidaya.
11. "Maandishi yanasomeka vizuri." Sentensi hii ipo katika wakati gani?
A Ujao B Uliopita C Mazoea D Uliopo E Timilifu.
12. "Makubi ni mtoto wa mjukuu wangu." Makubi ni nani kwangu?
A Kilembwekeza B Kijukuu C Kilembwe D Kitukuu E Mtukuu.
13. "Sipendi uongo." Sentensi hii ipo katika nafsi ipi?
A Nafsi ya kwanza wingi B Nafsi ya tatu umoja C Nafsi ya kwanza umoja
D Nafsi ya tatu wingi E Nafsi ya pili umoja.

14. Neno "poni" lina maana sawa na neno lipi kati ya maneno yafuatayo?
A Posho B Rahani C Mali D Mkopo E Pesa.
15. "Shuleni kwetu kuna upungufu wa _____." Ni neno lipi hukamilisha tungo hiyo kwa usahihi?
A Thamani B Thamini C Dhamini D Zamani E Samani.
16. "Mtoto ametengeneza toroli la mti." Wingi wa sentensi hii ni upi?
A Watoto wametengeneza toroli za miti B Watoto wametengeneza matoroli ya mti
C Watoto ametengeneza matoroli ya miti D Watoto wametengeneza toroli za mti
E Watoto wametengeneza matoroli ya miti.
17. "Muda mfupi atakuwa anaingia uwanjani." Sentensi hii ipo katika wakati gani?
A Uliopo B Uliopita C Wa mazoea D Ujao E Timilifu.
18. Ni neno lipi kati ya haya yafuatayo halilandani na mengine?
A Fikiri B Dodosa C Uliza D Hoji E Saili.
19. Juma aliondoka hivi punde. Maneno "hivi punde" yana maana ipi?
A Haraka B Muda mrefu C Karibuni D Kwa pupa E Kwa haraka.
20. Neno lipi ni kisawe cha neno adili?
A Ujinga B Wema C Uovu D Ujasiri E Ukatili.

SEHEMU B: LUGHA YA KIFASIHU

Katika swali la 21 - 30 weka kivuli katika herufi ya jibu lililo sahihi katika karatasi yako ya kujibia.

21. "Mwanzo wa ngoma ni lele." Methali inayofanana na hii kati ya hizi zifuatazo ni ipi?
A Dawa ya moto ni moto B Dalili ya mvua ni mawingu
C Dira ya binadamu ni kichwa D Dawa ya jibu ni kulipasua
E Mtoto wa nyoka ni nyoka.
22. "Akutendaye mtende usimche akutendaye." Methali hii inatoa funzo gani?
A Mwovu akomeshwe kwa adhabu kali B Akufanyiae maovu usimche
C Mwovu akwepwe kwa kutenda D Anayekutendea usilipize kisasi
E Mwovu akwepwe kwa kutendwa.
23. "Uzuri wa mkakasi ndani _____." Ni kifungu kipi kati ya vifuatavyo kinakamilisha methali hiyo?
A kuna mti laini B kipande cha mdalasini C kipande cha mti
D ni mti mkavu E kipande laini.
24. Msemo upi kati ya ifuatayo unakamilisha sentensi, "Kinjekitile alijaribu _____ lakini baadaye hakuitekeleza."
A kuweka hadhari B kuweka nadhiri C kuweka hadhira
D kuweka nadharia E kuweka nadhari.

25. Tegua kitendawili kisemacho, "Atembeapo kila mara huringa hata kama kuna adui."
A Bata B Konokono C Kobe D Kanga E Kinyonga
26. "Siku hizi siri za mafisadi zimeanikwa juani." Usemi "kuanikwa juani" una maana ipi kati ya hizi zifuatazo?
A Kueleza waziwazi B Kusemwa hadharani C Kusemwa nje ya kikao
D Kueleza hadharani E Kusemwa jukwaani.
27. Methali ipi kati ya zifuatazo ina maana sawa na hii isemayo "Meno ya mbwa hayaumani."
A Mwana kidonda, mjukuu kovu B Akipenda chongo, huita kengeza
C Damu nzito, kuliko maji D Heri mrama, kuliko kuzama
E Maneno matupu, hayavunji mfupa.
28. "Tatizo la ufisadi limeota mizizi katika nchi yetu." Usemi "kuota mizizi" una maana gani?
A Kuibuka B Kuchipuka C Kushamiri D Kuongezeka E Kuenea.
29. Tegua kitendawili kifuatacho "Kondoo wangu kachafua njia nzima."
A Konokono B Jongoo C Tanduu D Mjusi E Kinyonga.
30. "Ntandu alikuwa na kichwa cha panzi." Msemo "kichwa cha panzi" una maana ipi?
A Msikivu sana B Msahaulifu sana C Ana utambuzi
D Ana kumbukumbu E Mtiifu sana.

SEHEMU C: UFAHAMU

Soma kwa makini habari ifuatayo kisha jibu maswali 31- 40 kwa **kuweka kivuli** katika **herufi** ya jibu lililo sahihi katika karatasi yako ya kujibia.

Uuzaji wa mazao ni tendo la kubadilisha mazao kwa fedha. Mkulima anampa mtu mwingine mazao yake ili yeye apewe fedha. Uuzaji huu unaweza kufanywa na mkulima mwenyewe au dalali. Kituo kikubwa cha kuuzia mazao haya ni soko au gulio. Serikali huwa inawashauri wakulima kuanzisha vyama vya ushirika. Vyama hivi vitakuwa na kazi ya kununua mazao ya wakulima na kuyauza ndani na nje ya nchi. Tatizo kubwa la vyama vya ushirika ni ile tabia ya kukopa mazao kwa wakulima halafu kuyauza ndipo ipatikane fedha ya kuwalipa wakulima. Mfumo huu unatakiwa uwe unaratibiwa vizuri na wakulima, kwani mali bila daftari hupotea bila habari.

Siku hizi kuna soko huria. Watu binafsi hujitokeza kununua mazao kwa bei nzuri na hulipa fedha kwa wakati huo huo. Kwa njia hii huwasaidia wakulima kupata soko la mazao yao. Hata hivyo, wakulima wanapaswa kuwa makini kwa kuwa wanunuzi wengine ni matapeli. Mashambega hawa hufanya hila kwa kutumia mizani zisizo sahihi na hivyo wakulima huambulia fedha kichele tu. Hali hii huwaletea simanzi wakulima, lakini pamoja na masononeko hayo, kwa kuwa walanguzi hutoa pesa papo kwa papo, wakulima wengi huona bora kuwauzia walanguzi kuliko kuikopesha serikali. Wahenga walisema heri kenda kuliko kumi nenda uje.

31. Kichwa cha habari kinachofaa kwa habari uliyosoma ni kipi?
 A Soko la mazao B Mazao na walanguzi C Biashara isiyolipa
 D Biashara ya mazao E Kubadilisha mazao.
32. Neno "simanzi" kama lilivyotumika katika habari hii lina maana **tofauti** na lipi?
 A Masononeko B Mawazo C Majonzi D Masikitiko E Huzuni.
33. Vyama vya ushirika vinahitaji kuwa na nini?
 A Pesa taslimu B Utaratibu mzuri C Utunzaji kumbukumbu
 D Kuondoa matapeli E Udhhibiti mzuri.
34. "Fedha kichele." Nahau hii ina maana ipi?
 A Fedha kidogo B Fedha kiasi C Fedha ndogondogo
 D Fedha taslimu E Fedha wazi wazi.
35. Kisawe cha neno tapeli ni kipi?
 A Mlanguzi B Mhujumu C Fisadi D Mlaghai E Mnyonyaji.
36. Methali "Heri kenda shika kuliko kumi nenda uje," inatoa funzo gani?
 A Tuone umuhimu wa kuwa nacho B Kidogo tulichonacho kitatufaa zaidi
 C Kuthamini kidogo tunachopata D Turidhike na chetu si cha jirani
 E Kuthamini mali tuliyonayo.
37. Katika habari uliyoisoma jamii inaaswa kuhusu nini?
 A Umuhimu wa kuorodhesha mali
 B Umuhimu wa kumbukumbu katika biashara
 C Umuhimu wa kutunza biashara ndani ya daftari
 D Umuhimu wa biashara kuorodheshwa wazi
 E Umuhimu kwa mfanyabiashara kuwa na daftari.
38. Neno lipi kati ya yafuatayo ni kinyume cha neno "hila"?
 A Udanganyifu B Ughilibu C Uungwana D Ujanja E Unadhifu.
39. Neno "dalali" kama lilivyotumika katika habari hii lina maana gani?
 A Wakili B Mnadi C Mkopeshaji D Muuzaji E Mnunuzi.
40. Funzo muhimu zaidi ulilolipata katika habari uliyosoma linawakilishwa na methali ipi?
 A Mali bila daftari hupotea bila habari B Biashara haigombi
 C Baniani mbaya kiato chake dawa D Banda likikushinda jenga kibanda
 E Haba na haba, hujaza kibaba.

SEHEMU D: USHAIRI

Soma kwa makini shairi lifuatalo kisha jibu maswali 41 - 46 kwa **kuweka kivuli** katika **herufi** ya jibu lililo sahihi katika karatasi ya kujibia.

Wanafunzi sikiliza, nawapa huu wasia,
Nataka kuwaeleza, mambo muhimu sikia,
Kwanza ninawapongeza, hapa mlipofikia,
Hongereni hongereni, hongereni kuhitimu.

Hapa mlipofikia, kamwe msije bweteka,
Malengo kuyafikia, huu ni mwanzo hakika,
Usije kuvizikia, vitabuvyo kwenye taka,
Hongereni hongereni, hongereni kuhitimu.

Shuleni mmejifunza, masomo kwa uhakika,
Kiswahili ni cha kwanza, lugha hamkuichoka,
Kwa ari mkijifunza, mbele kitawapeleka,
Hongereni hongereni, hongereni kuhitimu.

Safari miaka saba, yenye raha na karaha,
Mlichopata si haba, mwende nacho kwa furaha,
Hicho kidogo kibaba, kisilete majeraha,
Hongereni hongereni, hongereni kuhitimu.

41. Mshairi anaposema "mlichokipata si haba" ana maana gani?
A Mlichokipata si kilele
B Mlichokipata si kidogo
C Mlichokipata si duni
D Mlichokipata si dhaifu
E Mlichokipata si kibaya.
42. Vina katika ubeti wa pili ni vipi?
A ha na ka
B a na ka
C ho na ho
D ni na mu
E u na vi.
43. Wazo kuu katika shairi hili ni lipi?
A Kuhitimu ni jambo muhimu
B Elimu ya msingi ni bora zaidi
C Kujiendeleza kielimu ni muhimu
D Kiswahili ni somo la muhimu
E Kuhitimu ni lazima.
44. Kichwa kinachofaa kwa shairi hili ni kipi?
A Ushauri kwa wahitimu
B Kuhitimu ni fahari
C Elimu ya msingi
D Wanafunzi wahitimu
E Fahari ya kuhitimu.
45. Kinyume cha neno "karaha" ni kipi?
A Kero
B Adabu
C Furaha
D Adhabu
E Amani.
46. Neno "bweteka" kama lilivyotumika kwenye shairi hilo lina maana ipi?
A Kuridhika
B Kudhihaki
C Kudhoofika
D Kudhalilika
E Kudhihirika.

SEHEMU E: UTUNGAJI

Umepewa habari yenye sentensi nne (4) zilizoandikwa bila mtiririko sahihi wa mawazo katika swali la 47 - 50. Zipange sentensi hizo ili ziwe na mtiririko wenye mantiki kwa kuzipa herufi A, B, C na D. **Weka kivuli** katika **herufi** ya jibu sahihi katika karatasi yako ya kujibia.

47. Dakika chache baadaye, tuliona msafara wa magari ukiingia.
48. Gari ~~hilo~~ lilifuatwa na gari lingine lililojaa askari wa kuzuia fujo, kisha lilifuata gari la Rais.
49. Mnamo saa saba hivi tuliona pikipiki ya askari wa usalama barabarani ikija mbio kama mshale.
50. Mbele ya msafara huo kulikuwa na pikipiki nne zilizofuatiwa na gari la polisi lenye king'ora.